

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Art. coli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunei.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrațiunei tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Notă disoanantă.

Suntem divizați în două confesiuni, dar suntem uniți în una și indivizibilă cultură românească.

Noi n'am contestat nicicând meritele gr. catolicilor, nici ale trecutului, nici ale prezentului. Au avut oameni luminați, cari au contribuit la desgruparea trecutului nostru istoric și al tezaurului limbii românești. Aceștia ne-au ridicat peste diferențele dogmatice și ne-au împreunat în domeniul unității culturale. De aici am plecat, când am zis în atâtea rânduri, să se consolideze fiecare biserică în internul ei, ca să poată da fiecare sucurs culturei comune naționale, în care suntem împreunați. Numai așa pot fi evitate veleitățile confesionale.

»Multe sunt permise, dar nu toate folositoare« zice scriptura. De pildă permis este ca în o adunare constituită de preoți ortodoxi și de credincioșii lor să vorbească părintele Vasile Lucaciu despre meritele Blajului pe teren cultural dar nu este de folos să se vorbească despre răsăritul soarelui românismului dela înființarea Sf. Metropolii de Alba-Iulia, pentru că aceasta este un neadevăr și atinge dureroasele amintiri ale sfășierii neamului în două confesiuni, dintre cari una, a noastră, nu se închină scaunului »Sfintei Metropolii de Bălgrad« și nu poate recunoaște acel scaun, de răsăritul soarelui nostru cultural. S'a luptat și aiurea în sinul bisericii ortodoxe din greu pentru limbă. Lupta Blajului a fost frumoasă, dar mai ușoară decât a noastră. Eră dar a se accentua mai mult greul decât lustrul Blajului.

Limba românească n'a adus-o Traian și Decebal așa cum se vorbește ea astăzi, ci s'a format aici în sinul neamului românesc oblăduit de biserică ortodoxă, înainte de fi uniți, precum o spune cronicarul Bonfini, când zice, că Românii »mai mult țin la limba lor decât la vieață.« Și în aceea Alba-Iulia înainte de a se înființa »Sf. Metropolie gr. cat.« a suferit Sava Brancovici martirul pentru dreptul limbii românești. Părintele Lucaciu poate avea părerile lui A. Bunea despre înființarea »Sf. Metropolii« de Alba-Iulia și despre Sava Brancovici, dar nu se cuvine să ne-o spună aceasta într'o

adunare de ortodoxi și unde n'au loc falsificările istorice cari desbină, iar nu unesc pe oameni. Sava Brancovici nu poate lipsi din istoria culturii noastre.

Și dacă capitolul din Blaj a luat la 1842 poziție laudabilă pentru învățământul poporal românesc atunci nu putea fi ignorată lupta bisericii orientale pentru limbă, epoca marelui Șaguna, despre care pot avea blăjenii alte păreri, dar înaintea noastră, auditoriul părintelui Lucaciu, Șaguna a făcut ceva mai mult decât concluzele capitolului din Blaj. Putea fi lăsat afară Șaguna din istoria culurei românești fără vădită tendență chiar înaintea publicului ortodox?

Arhierii din Blaj și Sibiu au apărut dreptul limbii în biserică și școală, zice părintele Lucaciu, dar numai mitropolitul din Blaj tot zorește la minister: »Dați-mi răspunsul la reprezentanța pe care am făcut-o în chestiunea catehizării în școlile populare și în gimnaziile confesionale.« Dar mitropolitul din Sibiu n'a zorit? Noi știm că da, și încă mai des și cu mai multă energie. Pentru ce dar se face distincția aceasta între cei doi mitropoliți? și iarăș înaintea ascultătorilor ortodoxi?

Noi suntem stimătorii părintelui Lucaciu, pentru că este credincios preot al bisericii sale și apostol al limbei românești. Nu ne putem împacă însă cu manifestarea confesionalismului său în adunări publice și nu-i putem acorda pentru aceasta atributul de »preotul preoților« cu care a sfidat preoțimea noastră enoriașul părintelui Lucaciu, domnul Dr. Ștefan C. Pop, pentru că oricâtă stimă i-am purta părintelui Vasile Lucaciu tot nu-l putem recunoaște în superlativul de »preotul preoților« la care se mai recere și altceva decât admirațiile domnului Dr. Ștefan C. Pop, între altele, minimalul de a avea școală românească confesională în comuna sa.

Vor mai fi adunări populare, acțiuni comune culturale, pentru că limba și sângele ne ține una. În interesul acestor acțiuni comune, cerem eschiderea propagandei confesionale chiar și în forma naționalismului în care are părintele Lucaciu obiceiul să-și îmbrace propaganda.

Nici când n'am avut mai mare nevoie de pace internă, ca toată energia noastră națională să o putem concentra în munca pentru lege și limbă. Aceasta preocupă ne-a dat condeiul în mână.

Să fim însă sinceri. Sub oblăduirea șefilor, noi am ajuns acolo încât ni se ia în nume de rău și rostirea cuvântului ortodox; căci pentru noi și atât este confesionalism, iar alții își canonizează în în adunări publice pe preotul lor »preotul preoților,« pentru care dela unire încoace sf. metropolie dela Alba-Iulia este soarele românismului, și aceasta să zice nu este confesionalism ci naționalism.

Și pentru ce aceasta provocare, când ne aflăm foarte bine la o masă cu purtătorii culturii adevărate de confesiune gr. cat. fără a ne veni cândva în minte, ce ne desparte dogmaticeste, ci vedem numai, ce ne împreună naționalicește.

Nu stricați aceasta armonie, căci prea avem nevoie de consolidare. »Suntem atât de puțini — a zis Széchenyi — încât și paricidului trebuie să-i ertăm.« Ertăm și noi toate păcatele, numai păcatul prozelitismului nu, vină el în orice formă ar veni.

Servus servorum.

Dreptul divin al graiului național în cultul bisericeii noastre.

Profetul Isaia în c. 52 v. 13 zice: „Și robul meu va merge înainte, se va ridică și se va înălța și va fi mare foarte. — Și va trage la sine popoare multe, regii își vor astupă gurile lor, căci vor vedea ceea ce nu li s'a spus și vor înțelege ceea ce nu au auzit.“ În aceste cuvinte aflăm reflexii la puterea supranaturală a fiului lui Dumnezeu, care în lumea desequilibrată în care s'a născut „a atras“ la sine popoare multe, în fața căruia chiar și regii pământului au amușit.

Isus Hristos — precum ne spune Sf. Scriptură. — a prelucrat aluatul vechiu în frământătură nouă a făcut ca omenimea deplasată în toate manifestările sale de viață, să-și străfoarme sabiile sale în *fiere de plug* și lăncile în cosoare (Michea c 4 V. 3.) Aceste rezultate uimitoare le-a ajuns Isus prin trimiterea celor 12 apostoli în patru părți ale lumii, unde au propovăduit cuvântul lui Dumnezeu. Dela sine se naște însă întrebarea, oare în ce graiu a cucerit lumea acei vestitori ai mântuirii, care a fost limba prin rostul căreia au slobozit sufletele din marea păgânătății în care se confundau? A fost negreșit graiul viu al poporului.

Că cuvântul dumnezeesc s'a propovăduit la începutul erei creștine, numai în graiul național, aflăm în sf. Scriptură mai multe indicii, așa cetim la Fapt. apost. c II v. 5—12: „Făcându-se sunetul acela, s'a adunat mulțimea și s'a turburat că-i auzia pe fiecare vorbind în limba sa. Și toți se uimiau și se minunau zicând unul către altul: oare toți aceștia ce vorbesc nu sunt Galileeni? Pe Criteni și pe Arabi îi auzim în limbile noastre vorbind măririle lui Dumnezeu.“ — Acest act dumnezeesc s'a întâmplat în ziua Cincizecimii — Rusaliilor, când apostolii cei cu puțină cunoștință de carte se pătrund în mod tainic de puterea Duhului sfânt prin limbi de foc, când li-se dă puțința a vorbi fiecare în *limbi nouă* către mulțimea adunată din părțile Libiei, Mesopotania și alte părți. Din acest fapt vedem, că voința Tatălui ceresc așa a fost, ca cuvântul Domnului să nu se comunice poporului decât în graiul național.

O altă pildă despre înșămăntatea graiului viu al poporului în activitatea pastorală ne arată și apostolul Pavel când în epist. către Corinteni c. 14. v. 6—12 zice: Iar acum fraților de voi veni la voi vorbind în limbi ce vă voi folosii, de nu voi vesti descoperire sau cunoștință, profetie sau învățătură? Căci precum fluerul ori chitara de nu vor da sunete deosebite, cum se va cunoaște ce se flueră, sau ce se cântă cu chitara? O trimbiță de va da sunet *nehotărit*, cine se va găti la răboiu? Așa și voi de nu ve-ți da prin limbă *cuvânt cu bună înțelegere*, cum se vor cunoaște cele vorbite? Veți vorbi, ca în aer. Tot ap. Pavel zice apoi în v. 19 al capitolului susamintit, că mai bine voiesc a vorbi cu *mintea mea* cinci cuvinte decât zece mii în limba străină.

Din aceste texte încă să învederează mai presus de orice îndoială dreptul divin al graiului național în serviciul bisericeii noastre, când comunicarea în altă limbă ca și ce națională să numește *zădarnică*. De acest gând au fost conduși toți ucenicii Mt. Hristos, cari în urma poruncii primite dela Isus, în toate locurile și sub toate raporturile activității lor au ținut cont de înșămăntatea chestiunii. Și oare ce lucru ar fi mai natural ca și acela ca să-i vorbești oricui în limba în care te înțelege. În acel ogor lipsit de rodul faptelor creștinești cum ar fi și încolțit sămânța curată a legii nouă, dacă adevărurile ei luminate nu s'ar fi vestit în graiul cunoscut din ținutul respectiv?

Apostolul Pavel, precum ne adevăresc cele 14 epistole ale sale a străbătut mai multe ținuturi, a predicat cuvântul lui Dumnezeu, către cele mai multe popoare și'n acest apostolat oare ce l-a ajutat mai mult? Curajul, cultura mai superioară ca și a celorlalți colegi și mai mult decât toate poate cunoașterea mai multor limbi, ceiace singur mărturisește când zice: „mulțimesc Dumnezeului meu, că *vorbesc mai multe limbi* decât voi (I Corint c. 14 v. 18.)

După aceste indicii biblice să vedem oare ce graiu se folosea în primele decenii ale creștinismului? Dacă frunzărăm istoria veacurilor întâie ale dezvoltării creștinismului, aflăm că strămoșilor noștri li-s'a comunicat legea nouă în graiul viu al poporului de atunci.

Din poporul colonizat aici în Ardeal se formează în scurt timp națiunea română cu o viață creștinească. În lumina binefăcătoare a creștinismului, poporul românesc în scurt timp și-a câștigat o stare bună și o organizare după împrejurări.

Între popoarele ce locuiesc aici nici unul n'a avut parte de atâtea suferințe ca și poporul românesc. Neamul românesc n'a fost necăjit numai în avutul său și ființa sa, ci veacuri d'arândul a trebuit să supoarte neîmpăcata sarcină de a se ruga în altă limbă decât graiul său, a cântă altcum la altar, decât i-ar fi dorit sufletul. Introducerea limbei slavone în serviciul bisericeii noastre a pus stavilă dezvoltării noastre literare și și-se umple sufletul de jale când ne trecem prin minte cum a fost necesitat neamul românesc să asculte sute de ani slujbă neînțeleasă de mintea sa și fără nici o mângăere pentru sufletul său.

Din o monografie scrisă de episcopul Melchisedec asupra lui Gr. Tamblac, ni-se învederează în mod dureros încâlceala de expresii bizare, de cuvinte născocite ce erau în folosință așa că rugăciunile frumoase ale bisericeii noastre după mărturisirea acestui episcop semănau cu „descântecelile și vrăjile ce le pronunțau babele.“

Preoții și dascălii la sate, pentru a face posibil încâtva poporului să priceapă unele rosturi în rugăciuni, după placul lor le schimbau unele cuvinte cu

altele românești. Resultatul acestor nepriceperi n'a fost altul decât o „stare jalnică“ pentru neamul românesc din toate punctele de vedere. Un hrisov datat în 1764 luna iulie 15 atribuit lui Grigorie Ghica, ne prezintă un tablou trist al gradului de cunostință al preoților provenit din influință slavonismului. De acest balast moral și pastoral a fost îndemnat și diaconul Coresi a constata în Tetraevangheliul său, că adevărurile dumnezeiești nu se pot împărtăși cu folos numai în graiul național al fiecărui neam.

Dela diaconul Coresi începând vedem apoi cum își încinge câte un cărturar român spada iubirii de neam și luptă contra înstrăinării limbii românești. În Moldova găsim pe Varlaam și Dositeiu, cari traduc cărțile cele mai necesare, cărți rituale pe românește și tipăresc cuvântări bisericești, în prefața cărora aflăm că motivul așternerii lor la lucru este, că poporul nu pricepe cuvântul lui Dumnezeu pe „sârbie.“

Lupta contra slavonismului dusă de cei mai luminați cărturari Români ai vremii aceleia, ne-a mântuit după multe suferințe de încurcarea ce se produse în biserică. Abia s'a slobzit însă biserică de acest jug când soartea ne-a încătușat de nou altarele. Credincioșii bisericii de dincolo cad în iadul grecismului, iar asupra noastră vedem apoi întinzându-și biserică sârbească mreșile sale primejdioase, ale căreia urmări detestabile le simțim și azi.

Neamul blând al Moldovei, grecismul cras îl înstrăinează de șoapta sufletului său în așa măsură încât arhidiaconul (român) Paul de Aleppo zice: „majoritatea poporului din țara românească este grecească“. Că îndrăzneala Grecilor era perversă, adeverește martirul acelor vremuri Antim Ivireanul, care a plătit cu viața încercarea de a vesti cuvântul lui Dumnezeu în limba românească.

Din aceste evenimente relevante numai în liniamente generale, oricine poate vedea că aserțiunea fixată mai sus, că nici un popor n'a avut parte de atâta sbucium ca și al nostru, — se poate susține în întregime. —

S'acum dacă ne dăm străduința să tragem învățăminte din cele remarcate mai sus, nu putem cași creștini adevărați decât să admirăm geniul națiunii române, că în atâtea valori vrămașe ne-a menținut în butul sforțării barbare.

Azi — multămită Dlui — avem biserică autonomă, am ajuns la fericitul liman de a ne putea ruga în graiul strămoșesc. Și dacă căutăm la altarele de acum, găsim oare o *cinste desăvârșită* a dreptului divin de a împărtăși cuvântul lui Dumnezeu ca să fie înțeles de toți? Geniului sfânt al națiunii, care ca un înger păzitor ne-a ocrotit cu aripile sale, îi dăm oare satisfacere deamă, prin rostiri precise, lipsite de bolboroseli supărătoare? — Nu prea. Câte vecernii nu se fac pe fugite, câte utrenii nu se slugesc cu ectenii înjumătățite și câte liturghii nu se cântă cu înghițiri de cuvinte și ziceri! La multe altare din ectenia mare se aude numai „Doamnelui să ne rugăm,“ iar la ecteniile de cereri se cântă precis numai două vorbe din urmă. Și ce curios! Mi-s'a dat regretabilul prilej să aud din gura unui preot bătrân, că un frate'n Hristos ce l'a împrietinit când era tânăr cu modalitatea săvârșirii tainei sf. botez, — i-a zis că botezul așa trebuie săvârșit, ca cei de față să nu priceapă nimic. I-s'a spus deci, ca taina botezului să se săvârșească tainic, să nu poată nimeni desluși vr'un rost din rugăciunile prescrise. Legea firii — e drept că întocmește lucrurile câteodată astfel că omul cu o afacere des săvârșită

se prea obicinuește, ori o îndeplinește fără interes' dar acest proces psihic ar fi foarte bine, dacă nu s'ar menținea în serviciile bisericești. Sunt o mulțime de slujitori, cari știind de rost serviciile ce le are a le îndeplini, par'că nici nu se gândesc, însă apatic cuvânt lângă cuvânt, fără să țină seamă de împrejurarea că poporul ce ascultă se plictisește, fuge cu gândul acasă dacă nu se cântă respicat și cu însuflețire liturghia ori alt act dumnezeesc.

Nu este preot, care să nu fie observat, că una dintre scăderile poporului nostru — analfabet în mare parte — este lipsa de paciință. El nu poate sta cu atențiunea încordată multă vreme și dacă serviciul se face monoton apoi își pierde voia cu desăvârșire. Nu odată mi-s'a dat ocaziune să ascult cum câte-un preot, molitva dela sfințirea apei celei mici b. o., o suflă cu grăbire de accelerat, de par'că p'aci — p'aci să i-se rupă limba. O molitvă recitată așa gonit ca de Tătari oare produce sentiment evlavios și înpresie bună? Nici decât! A vorbi mai încet ori mai repede — e drept că-i chestiune de temperament, dar un tact așezat fiecare trebuie să-și însușască. Dacă suntem cu băgare de seamă la preoții altor confesiuni, mai ales reformați și rom. catolici, ne impresionează necondiționat evlavia, preciziunea și însuflețirea cu care se degagează ei de datorințele cultului lor. Serviciile noastre însă, nu sunt de-o durată așa scurtă cași a lor, ci ore întregi avem să fim harfă limpede la grai și pătrunzătoare în mișcări, prin ce promovăm sentimentele bune în popor. Cu cât deci rânduiala slujbelor este mai estinsă, cu atâta avem datorință mai mult a ne strădui să legăm gândul ascultătorilor prin serviciu bine rostit, ca vorbele sf. Părinți să nu fie chimvale mute, ci binerăsunătoare. De vom fi cu desconsiderare față cu aceste cerințe fundamentale în practizarea cultului, ne facem nerecunoscători față de acei apostoli mari cari și-au dat viața pentru eluțarea dreptului de a ne ruga în graiul național la altarul Dlui și ne facem nepricepători de darul și importanța limbii în serviciile bisericești. Cuvintele ap. Pavel de a vorbi mai bine *cinci* cuvinte în limba mea cași zece mii în graiul străin, ar trebui să nu fie necotite de preoți; orice slujbă adevărată și dacă interese de forță cer să se săvârșească mai pe scurt serviciul, — se cuvine să le facem respicat, nu îngrijorați că întârziem de undeva, ci măestros și pătrunși de-un simț evlavios.

În legătură cu dreptul divin al omeniei de a se ruga în graiul ce-l vorbește, am aflat necesar a ne remarcă scăderile, indiferentismul ori mai corect zis, mecanismul nostru în servicii. N'am crezut a fi de prisos să mă opresc la acest lucru, căci după părerea mea precum înțeleptul Solomon a zis: începutul științei este temerea de Dumnezeu, așa și pârghia religiosității prin care sporește blândeța, credința și iubirea față de lucrurile sfinte este practizarea vie, precisă și deamă a serviciilor bisericești. Și toate aceste sunt predice de atențiunea cea mai mare, căci va veni o vreme care — poate nu-i departe, — când altarul singur va fi *cortul legii vechi*, din care se va împărți mângăere și în care se vor păstra insigniile legii: toiagul înfloririi și năstrupa de aur cu ajutorul cărora ne vom păzi biserică de perire.

F. Oșorheiu la 3/16 faur 1911.

Petru Popa
paroh.

Articolul Principelui Max.

—Urmare.—

Ar trebui să se poată dovedi că nu este între ele cel puțin în unele privințe, nici o deosebire de credință, ci numai formule teologice.

Atunci unirea ar fi posibilă și fiecare din cele două biserici ar putea să-și păstreze modul său de a învăța și a mărturisi adevărul, fără ca una să impue alteia sistemul său dogmatic. Ar fi deci de datoria bisericii apusene a dovedi bisericii răsăritene că definițiile sale sunt numai niște concluzii trase din premisele cunoscute în anticitatea creștină. Biserica orientală va recunoaște părerea cea bună și legitimă, fără să se oblige a predică ea însăși toate dogmele acestea și așa vor fi în pace una cu alta fără să se învinovățească întreolaltă.

Ereticii, cari învață doctrini false, nu trebuie să fie îngăduiți în comuniunea bisericească. Pentru ce n'ar fi cu puțință să fie cineva în biserică, care să nu creadă greșit, și care să nu mărturisească tot ceia ce biserica apusană învață acum?

Sfinții din secolele primari au fost fără indoială membri ai Bisericii catolice și chiar podoabele sale cele mai frumoase și totuși ei n'au mărturisit că sfântul Duh purcede dela Fiul, că este un purgatoriu, că sfânta Fecioară s'a zămislit fără păcat, etc. Ei bine, Biserica orientală se află tot în aceiași situație. Ea n'a luat parte la dezvoltarea aceasta doctrinală de apus, care i-a rămas streină, ea se află în imposibilitate de a recunoaște toate acestea. Să rămăe dar în poziția pe care o ocupau sfinții din primele veacuri; să i-se permită a se mântui, mărturisind ceia ce au mărturisit martirii și părinții Bisericii. Aceste osebiri teologice nu trebuie să împiedece unirea.

Mai bine ar trebui să se zică: nu este vorba de a restabili sau de a crea o unire care nu există, ci trebuie a da o expresiune mai vie aceleia ce totdeauna a existat și care nici odată nu s'a pierdut cu totul. S'ar putea foarte bine zice: Orientul și Occidentul nici odinioară n'au fost despărțite cu totul între olaltă, au fost numai neînțelegeri, vrăjmășie și răceală regretabilă; dar legătura trebuie să fie mai tare, și relațiile trebuie să fie exterioare și vizibile, nu numai invizibile. Ar fi deci unitate de credință și totodată neînțelegeri asupra unor puncte, care de cătră unii ar fi învățate, oare cum, implicit, adecă întru atâta întru cât sunt în mare parte cuprinse în vechia doctrină, iar de alții explicit.

Dacă mai târziu va fi vre-o dată un sinod ecumenic și liber al creștinătăței întregi, unde chiar Orientalii, fără să fie constrânși prin presiune morală, s'ar încredința bine de adevărul învățăturilor apusene și le-ar primi formal, atunci și ea ar putea să predice anume și să vestească aceste adevăruri, ceia ce va fi cu atât mai bine. Iată sensul în care înțeleg eu cuvântul *Unire*. Trebuie să fie în toate privințele ceva liber, nu o violare a conștiințelor. Dacă vorbesc și

scriu despre *unire*, voesc să se înțeleagă așa. Nu vreau să înșel nici pre latini, nici pre orientali, făcându-i să creadă că înțeleg altceva sub concepția aceasta. Părerea aceasta poate să fie în contradicere cu multe pe care le-am scris și vorbit mai înainte. Dar cu cât se studiază aceasta chestiune, cu atât se schimbă părerea.

*
**

Trebuie de adaos un cuvânt asupra mijloacelor de întrebuințat spre a realiză scopul acesta al uniunei exterioare și vizibilă între biserici. Aceste mijloace sunt simple după părerea mea. Sunt două arme vechi, cunoscute de toți, dar și foarte rar întrebuințate. Sunt acele care trebuie să însoțească orice lucrare religioasă: ele se numesc *adevărul* și *dragostea*. Adevărul, sinceritatea este de toți laudat și foarte rar întrebuințat. Este vorba a cunoaște adevărul și a-l face cunoscut așa precum este el. Nu trebuie să ne îngrozască: este totdeauna stăpânitor și frumos, chiar când înspăimântă câte odată. Lipsa de cunoaștere a adevărului este totdeauna răsbunătoare. În ce privește chestiunile orientale, mai că nu le cunoaște nimenea în Occident. Spre a le pricepe, nu trebuie a ascultă numai părerea unora, ci și a celorlalți. Spre a servi cauza orientală trebuie a cunoaște sufletul răsăritean, argumentele teologilor răsăriteni, dorințele bisericii de răsărit. Dar ce facem noi în comun? Ne închidem în cameră, ne nutrim cu propriile noastre idei, închidem ochii la orice argumentare din altă parte, ba încă voim să judecăm trebile lor după părerile noastre. Rezultatul trebuie să fie o judecată pripită și chiar nedreaptă.

Înainte de toate trebuie să recunoaștem adevărul în ce privește începutul acestei nenorocite desbinări a bisericilor. Dăm vina pe orientali și nu voim să vedem lanțul cel lung de erori și greșeli comise de apuseni. Vedem numai greșelile lui Fotie și nu se studiază epistolele papei Nicolae I, adversarul său, care ne spun, că acest papă cu spiritul său îngâmfat, cu mândria sa, cu tendința de a stăpâni cu desăvârșire biserica din Constantinopole și a face din ea o parte a celei din Roma, este tot atât de responsabil de desbinare, mai ca și Fotie. Se acuză cu dreptul Mihail Cerularie, dar nu se comenteaza epistolele papei Leon al IX, adversarul său, pline de invective, făcute spre a întărâta spiritele. Nu se vorbește de sumeția și spiritul violent al cardinarului Humbert, legatul său, care n'a căutat să îmbunătățească starea lucrurilor. Dacă n'am arătat acestea în cursurile mele asupra chestiunii orientale, este că nu studiasem încă aceste epistole papale. Vorbim adesea de binefacerile pe care le-a revărsat apusenii asupra Orientului, și nu ne gândim la aceea că toată tendința popoarelor apusene și chiar a papei a fost îndreptată contra orientului cel puțin în timpurile posterioare. Se uită că prin încoronarea lui Carol cel Mare s'a căutat formal detronarea Bizanțului, până chiar a dispută monarhilor săi de titlul de *împărați romani*; s'au făcut războaie împăraților și li s'au răpit posesiunile legitime din Italia, întemeindu-se pe donațiunea pseudo-constantină. Uităm că pre-

tinsele cruciate răpuseră imperiul de Orient, aserviră Grecia, o apăsă și o făcură sclavă pentru mai multe secole. Uităm că atunci, din porunca papei Inocenție al III chiar, s'au ocupat proprietăți ecclesiastice grecești fără cel mai mic scrupul. Li s'au răpit bisericile și le au transformat în sancturii latine. Episcopii în vârstă înaintată au fost alungați din scaunele lor.

(va urmă.)

Aviz!

Prin aceasta se aduce la cunoștința învățătorilor și învățătoarelor noastre că înaltul ministeriu reg. ungar de culte și instrucție publică, prin Nr. 15510/1911, a dispus a se tineă dela 3 iuliu n. c. cursuri de vară pentru învățătorii și învățătoarele școlii populare, despre ce au dorința să-i avizeze pe aceștia mai de aproape inspectoratele regești de școlii.

Cursurile pentru învățătorii vor avea loc la preparandiile de stat din: Arad, Baja, Csáktornya și Igló, — iar pentru învățătoarele, la preparandiile de stat de fete din Pojon și Szepsziszentgyörgy.

Atragem atenția tuturor învățătorilor și învățătoarelor dela școlii noastre populare asupra acestor cursuri, îndemnându-i să participe la ele pentru îmbrăcarea cunoștințelor.

Spre scopul acesta va trebui ca fiecare învățător și învățătoare, care dorește să ia parte gratuit la acele cursuri, să-și înainteze cererea la inspectoratul regeșc concernent până **cel mult la 21 febr. (6 martie a. c.)**

Ceice vor participa pe cheltuielile proprii, vor avea favoruri la întreținere.

Arad, 12/25 febr. 1911.

Consistorul român gr. or. din Arad.

Alcoolismul.

Cumpătare și abținere. Iată două cuvinte pe cari, în lupta pentru combaterea alcoolismului, le întâlnim la fiecare pas și înțelegerea și discutarea cărora sunt trebuincioase pentru priceperea însăși a problemei alcoolismului.

Mai întâi, astăzi e lucru hotărât pentru toți medicii ca și pentru toți învățații cari se ocupă de bună starea, nu a omului ca ins, ci a oamenilor ca societate, neam, națiune, — că băutura, alcoolismul, este o plagă grea, o primejdie mare, un rău care trebuie neapărat combătut.

Între acești cercetători e însă deosebire. Unii, al căror număr devine tot mai mic, cred că păgubi-toare, primejdioasă e numai băutura multă, peste putere, abuzul, cum se zice. Aceștia sunt partizanii cumpătării. Ei sunt jertfele obiceiurilor și prejudecăților vechi și susțin că băutura măsurată, puțină, nu e primejdioasă, ci chiar o plăcere a vieții.

Sunt însă alți doctori și învățați, și aceștia sunt cei mai numeroși, cari susțin și dovedesc că băutura și cu picătura e primejdioasă, că nimeni nu poate

spune cu hotărâre ce se chiamă băutura potrivită; că, bând puțin câte puțin, se face bețivul; că deci trebuie să renunțăm cu totul la băuturile alcoolice. Aceștia sunt ceea ce se numește abținenți.

Noi credem că ei au dreptate și, dovada că ei au dreptate, este că părerea lor biruește tot mai mult și că cumpătarea poate sluji cel mult ca trecere dela beție la abținere, — adică omul învățat cu răul, neputându-se îndrepta deodată, începe mai întâi prin a-și scădea din porție, prin a bea tot mai puțin, până când se dezvață cu totul.

Dar calea aceasta nu duce la țintă.

Mai întâi pentru că chiar pentru a bea puțin, trebuie să mergi la cârciumă. La cârciumă însă știi când și cum întri, dar nu știi nici când ieși și mai ales nu știi cum ieși. Cel care este pentru cumpătare, se duce deci singur zi de zi în ispită și cine știe cât de lesne se strică în cârciumă omul cel mai bun, înțelege că mai bine e să nu întri în cârciumă de loc, să nu bei de loc, mai ales că știința medicală a dovedit că băutura alcoolică strică, dar, n'a putut dovedi că luată în porții mici nu strică, cu atât mai puțin a dovedit, cum susțin foarte greșit unii, că alcoolul în cantitate mică ar putea chiar face bine.

Și apoi dacă crezi chiar că puținică băutura, că băutura cu măsură nu strică, cine-ți spune ce este aceia puțin! Nu știm noi oare că ceea ce pentru unul e puțin, e pentru altul foarte mult? Că unul bea un chil de țuică și nu simte nimic, iar altul două pähă-rele e turtă? Care va să zică: nimeni nu poate spune cât îi e îngăduit omului să bea; nimeni nu poate fi sigur că, intrând în cârciumă, va bea numai atâta cât simte, că-i este îngăduit; în sfârșit nimeni nu poate cunoaște calitatea băuturii, așa ca să fie sigur că porția lui obișnuită nu-i va strică.

Și la toate acestea mai trebuie adăogat un lucru, — anume că dacă dintr'o băutura nu te-ai îmbătat pe loc, ea tot primejdioasă e dacă o repeți și cu zi. Aceasta e dovedit de știință, care a stabilit că tocmai cași abuzul de alcool, e primejdios aperitivul, adică puțină băutura luată regulat, care, cum se zice, face poftă de mâncare.

Și știința mai dovedește altele despre consumarea alcoolului.

Astfel ea dovedește că băutura pricinuește decăderea trupească și sufletească a rasei, a neamului, a națiunii; că în sfârșit puterea de muncă și sporul muncii omului scade prin băutura, că scade atât puterea lui de muncă cu trupul, cât și cea cu sufletul.

Toate aceste neajunsuri ne vom sili să le mai lămurim în această revistă. Vom căuta să scriem despre fiecare în parte și să aducem fapte pentru dovedirea lor. Dar până atunci putem să deducem din ele un lucru de mare însemnătate, — anume că mai mare primejdie decât pentru om ca ins, e beția pentru neam, pentru țară.

Cine deci, cu toate sfaturile ce i-se dau, cu toate relele ce vede cu ochii că decurg din băutura, continuă să bea, acela să se gândească că răul ce face, nu și-l face numai lui, ci-l face obștei întregi, țării întregi. Se poate însă ca omul să nu fie seamă de dânsul, dar care e nemernicul care să nu fie seamă de neamul său, de țara sa?

Când vedem un bețiv, putem să spunem fără să stăm la gânduri că e nu numai o rușine a familiei sale, a satului său, dar că e un individ care a lipsit dela datoria față de țara sa, față de națiunea sa. E un om care ajută pe dușmanii neamului său, pentru că pe aceștia îi ajută dacă sporește numărul acelor cari

prin patima lor răspândesc boala, sărăcia, slăbesc puterea de muncă, micșorează numărul celor în stare să lupte pentru apărarea Patriei și a națiunii.

Când vom arăta pe rând, cu fapte, toate relele la cari dă loc alcoolismul, când vom arăta, cu cifre și pilde, ce răni face beția corpului sănătos al neamului, — credem că niciunul din cetitori nu va mai duce un pahar de băutură spirtuoasă la gură, pentru că are să știe că toarnă otrava nu numai în trupul său, ci în al neamului întreg.

(*Anti-alcoolul.*)

CRONICA.

„Stuparine.“ „Foae ilustrată despre cultura modernă a albinilor,“ a apărut în tipografia „Gutenberg“ din Lugos sub redactarea părintelui Miloș din Bara. Prețul de abonament 4 coroane. Tonul este ținut „În vorbiri și glume bune, pentru stupari de minune.“ O proză în poezie și o poezie în proză, cine cum vrea. Bunele intențiuni ce le are părintele George Miloș vor scusa defectele stilare, până își va câștiga un corector. Ce bine ar fi dacă preoțimea și învățătorimea noastră s'ar ocupa cu acest frumos și productiv ram economic, care ar prisosi congrua și quinquenalele.

Personal. Înalt Preasfințitul Domn Arhiepiscop și Mitropolit al nostru Ioan a plecat sâmbătă dimineața cu trenul la Budapesta. Excelența Sa a fost primit astăzi, luni, la palat, unde la orele nouă și jumătate a pus jurământul, în calitate de consilier intim al Maj. Sale, iar la orele 10 Majestatea Sa i-a acordat o audiență particulară.

Șezătoarea literară a scriitorilor români. În 5 Martie n. a. c. scriitorii români vor ține prima șezătoare literară în Ardeal. Cu ocazia petrecerii cu jocuri naționale ce o aranjează „Asociațiunea“ cu concursul „Reuniunii femeilor române din Sibiu“, va fi deci și o frumoasă manifestație literară, cum n'a mai fost până acum la noi. În ziua de 5 martie n. a. c. toți scriitorii ce se vor întâlni în Sibiu se vor duce în corpore la biserica catedrală, ca să asculte sf. liturghie. La orele 11 a. m., vor ține șezătoarea în sala festivă a „Muzeului Asociațiunii“. Până acum s'au anunțat că vor lua parte la șezătoare umătorii scriitori: I. Agârbiceanu, M. Cunțan, Victor Eftimiu, Em. Gârleanu, Oct. Goga, Corneliu Moldovan, D. Nanu, Cincinat Pavelescu, Dinu Ramură (Herz), Mihail Sadoveanu, și Caton Theodorian. Programul amănunțit al șezătorii se va stabili mai târziu. După șezătoare în restaurantul Brote va fi un banchet al scriitorilor, la care poate participa cine vrea. Seara se vor duce toți scriitorii la petrecerea Asociațiunii din Casa Societății. Fiind un prilej rar de a vedea atâția scriitori împreună, credem că publicul românesc din toate părțile va alerga la Sibiu, ca să ia parte la această sărbătoare literară.

În audiență. Înaltpreasfințitul Domn Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Meșianu a fost primit Luni dimineața la orele zece, după depunerea jurământului în calitate de consilier intim, în adiență particulară din partea Majestății Sale. Acum putem întregi știrea aceasta cu informația primită din Budapesta, că Majestatea Sa a primit pe Înaltpreasfințitul Domn Arhiepiscop și Mitropolit în mod foarte afabil, s'a întreținut mult cu Excelența Sa, și l-a asigurat de bunăvoința preainaltă față de biserica noastră dreptmăritoare și față de poporul românesc din patria aceasta, vrednic de zile mai bune ca cele prin cari a trecut până acum. Excelența Sa, Mitropolitul nostru, mai rămâne în Budapesta câteva zile

pentru a conduce ședințele reprezentanței fundațiunii Gojdu, cari s'au început Luni, și la cari participă Preasfințitul Episcopii din Arad și Caransebeș și toți membri mireni, cu excepția Ilustrității Sale dlui Ioan cav. de Pușcariu.

Necrolog. Subscriși cu inimă frântă de durere aducem la cunoștință tuturor rudeniilor și cunoscuți lor, că iubita noastră: soție, mumă, cumnată, mătușe, nepoată, verișoară, noră: Emilia Molnaru născ. Munteanu preoteasă gr. ort. rom. din Beliu în etate de 40 ani, și după o conviețuire conjugală de 25 ani, după lungi și grele suferințe, împărțită fiind cu sfintele taine a repausat în Domnul vineri în 4/17 februar a. c. la 6¹/₂ ore seara. Inmormântarea scumpei noastre defuncte se va efectui luni în 7/20 februar a. c. la 10 ore a. m. în cimiteriul gr. ort. rom. din loc. Beliu, 5/18 februar 1911. Fie-i țarina ușoară și memoria ei în veci binecuvântată! Georgiu Molnaru preot. gr. ort. rom. soț. Ioan Corneliu Veturia Hortenzia fiii și fice. Augustin Mihulin preot gr. ort. rom. Sebișiu și soția Persida născ. Papp. Aurel Papp preot gr. ort. rom. Hajmas și soția Persida Corneliu Foltuțiu preot gr. ort. rom. în Feneriș. și soția Iuliana născ. Molnaru cumnat și cumnată. Rozalia Silvia Ecaterina Ioan nepot și nepoate. Traian Papp preot gr. ort. rom. Tăgădău și soția Sofia. Corneliu Papp preot gr. ort. rom. Zarând Văd. Rozalia Molnaru născ. Barbuș soacră. Alexandru Papp preot gr. ort. Bocsig unchiu Alexandru Țolea preot gr. ort. Botfeiu și soția Cristina Etelka Traian Papp t. c. II. veri primari.

Concurs.

Pentru îndeplinire postului de învățător la școala populară din **Hinchiriș** se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“ pe lângă dotațiunea:

1. Salar fundamental dela comuna bisericească 600 cor. cu întregirea dela stat 400=1000 cor. 2. Locuință și grădină de legume. 3.) Pentru conferințe și adunări învățătoresți 20 cor. 4. Pentru funcții cantonale stolele uzuale.

Încălzirea școlii de învățământ va îngriji-o comuna bisericească. Învățătorul este dator a conduce strana fără altă remunerațiune.

Cererile de concurs instruite în senz regulamentar sunt a se adresa P. O. D. Adrian P. Deseanu protoprezbiter în Vașcău (Vaskoh) iar recurenții au a se prezenta în vre-o duminică ori sărbătoare în sfta biserică din Hinchiriș pentru a-și dovedi desteritatea în cant și tipic.

Hinchiriș, la 23 ianuarie (5 faur) 1911.

Comitetul parohial.

Cu consenzul meu: *Adrian P. Deseanu* pprezbiter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului vacant de preot din parohia de cl. III. **Bucea**, protoprezbiteratul Peștesului, prin aceasta se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumente: 1. Dela 75 Nre de case câte una vică cucuruz sfărmat. 2. Folosirea cimiterului bisericice și a pământului aflător lângă cimiter sub Nr. catastral 447, cu un venit anual de 16 cor. 3. Stolele uzuale. Inmormântare mare 10 cor. mică 2 cor., bottez 80 fil. cari fac aproape 100 cor. anual. 4. Întregirea dotației dela stat, după cvalificația alesului. În lipsa casei parohiale, preotul e dator a-și afla locuință și a o plăti din al său. Catehizarea va prevedea-o

alesul, fără altă remunerație dela biserică ori dela dieceză.

Doritorii de a ocupa această parohie să-și înainteze rugarea de concurs, ajustată în regulă și adresate comitetului par. din Bucea, P. O. oficiu pșesc în M-Telegd, sub durata concursului, având dânsii a-se prezentă în sfânta biserică din Bucea, pentru a-și dovedi aptitudinile în cant. tipic și omiletică.

Bucea, la 2/15 feb. 1911.

Vasile Bulzan,
președintele comit. par.

Dimitrie Botiș,
notar com. par.

În conțelegere cu: *Alexandru Munteanu,* protopresbiter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului de învățător dela școala conf. gr. or. rom. din **Hodos**, tractul Belințului, să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala.”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1., În bani gata 800 cor.; 2., uzufuctul dela 5 jugăre pământ, subînțelegându-se și grădina de lângă școală, socotit cu 200 cor.; 3., pentru conferiță 16 cor.; 4., pentru scripturistică 4 cor.; 5., dela înmormântări și parastase, unde este pofit, câte 40 fil.; 6., locuință în natură și supraedificate.

Sarcinile publice după pământul ce-l folosește le poartă învățătorul.

Reflecții sânt pofțiți a-și așterne petițiile concursuale comitetului parohial din T. Hodos, pe calea oficiului protopopesc gr. or. rom. din Belinț (Belincz, Temes-megy), instruate în senzul legilor în vigoare și a să prezentă într'o duminică sau într'o sârbătoare în s. biserică din Hodos, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parohial

În conțelegere cu mine; *Gherasim Sârb* protoprezbiter.

—□—

3—3

Pe baza ord. Ven. Consistor dtto 2/15 septembrie 1910 Nr. 4646/910 prin aceasta se escrie din nou concurs pentru definitiva întregire a postului de învățător la școala gr. ort. română confesională din **Bruznic** protopopiatul Lipovei, cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala.”

Emolumentele: 1. Salar în bani gata 1000 cor. 2. Cortel liber în edificiul școalei. Zidirea unei școale nouă e în curgere. 3. Dela înmormântări 60 fil. și când se duce mortul la biserică 1 cor. cu liturgie 2 cor. 4. Conferința inv. 30 cor. 5. Scripturistica inv. 20 cor. 6. $\frac{1}{4}$ jugăr grădină pentru legume.

Alesul învățător este îndatorat a purtă cantoralul în și afară de biserică: a instrua tinerimea școlară precum și pre cea eșită din școală în cântările bisericesti și tipic: a instrua și a conduce corul bisericesc esistent, pentru care ca remunerație va avea jumătate din toate venitele funcțiunilor cu corul, a purtă agendele scripturistice ale comitetului și sinodului parohial, a face socoțile parohiale pentru o remunerație de 50 cor.

Recurenții au a-și subșterne recursele lor M. On. D. adm. protopopesc, Ioan Cimponeri în Lipova fiind adresate comitetului parohial din Bruznic. Recurenții sânt pofțiți a se prezentă în vre-o duminică ori sârbătoare în sânta biserică din loc spre a-și arăta desteritatea în cant, tipic și note; dar nu în ziua de alegere.

Bruznic la 27 maiu (9 iunie) 1910.

George Marcu,
preș. com. paroh.

Iosif Gruj,
notar. com. paroh.

În conțelegere: cu *Ioan Cimponeriu* adm. protop.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza incuviințării Ven. Consistor sub Nrul 108/911, prin aceasta se publică licitațiune minuendă pentru renovarea și construirea bisericei gr. ort. rom. din **Otlaca**, cu prețul de strigare 32162 cor. 54 fileri.

Licitațiunea minuendă se va ținea în 1911 **martie 3/16** după ameazi la 2 ore în școala de lângă biserică în prezența comitetului parohial, verbal — se admit și se vor primi însă și oferte în scris.

Reflecții nainte de licitațiune au se depună la mâna episcopului bisericesc un vadiu de 5% a prețului de strigare în bani gata, — totașa să fie adnessat și la ofertele în scris. Acest vadiu întreprinzătorul are să-l întregescă la 10 %.

Planul, preliminarul de spese precum și condițiile de licitare se pot cercă în orele oficioase la oficiul parohial aflător la preotul Georgiu Turicu.

Nici unul dintre reflecții n'are dreptul a pretinde diurnă sau spese de călătorie pentru participarea la licitație.

Comitetul parohial.

—□—

1—3

Conform decisului com. parohial gr. ort. român din **Șicula**, 2/1911. se publică licitațiunea minuendă pentru repararea sfei bisericei din Șicula protopresbiteratul Ienopolea. Ca termen de licitațiune se defige pe **24 februarie 9 martie** a. c. 1. d. a. m. în școala confesională.

Prețul de exclamare 4115 cor. Doritorii de a licita, au să depună în bani gata sau hârtii de valoare acceptabile vadiu de 10% după prețul de exclamare.

Com. par. i-și rezervă dreptul de a primi pe acel reflectant întreprinzător în care va avea mai multă încredere.

Întreprinzătorii cari să vor prezentă la fața locului nu-și pot formă drept pentru spesele lor avute cu călătoria și prezentarea.

Preliminarul de spese, precum și condițiile de licitațiune să pot vedeă la oficiu parohial din loc.

Șicula, din ședința com. par. gr. ort. român ținută la 2/15 februarie 1911.

Ioan Dronca.

cond. of. par.

—□—

1—3

Pe baza incuviințării V. Consistor Nr. 5097/909 prin aceasta se escrie licitațiune minuendă cu oferte închise pentru edificarea din nou a sf. bisericei gr. or. rom. din comuna **Ususău** (Hosszuszó) com. Timiș cercul Lipovei.

Reflecții sânt pofțiți a înaintă ofertele lor închise până la **1 martie** s. n. 1911 a. m. 12 ore la oficiul parohial gr. or. rom. din Hosszuszó (Ususău) p. u. B. Lippa.

Reflecții au se depună de o dată cu ofertul închis în bani sau hârtie de valoare un vadiu de 3461 cor. trei mii patru sute șasezeci și una cor. la epitropia parohială din Ususău.

Reflecții nu au drept de a pretinde diurne, viatec, și spese de călătorie.

Comuna bisericescă își rezervă dreptul de a angajă pe acel reflectant în care va avea mai multă încredere.

Planul precum și preliminarul de spese se pot vedeă la oficiul parohial din Ususău în orele oficioase.

Contractul încheiat pentru întreprinzători va fi valabil îndată după subscriere, pentru comuna bisericescă însă numai după aprobarea Venerabilului Consistor.

Ususău la 2/15 februarie 1911.

Comitetul parohial.

—□—

2—

Cea mai mare firmă românească din Ungaria

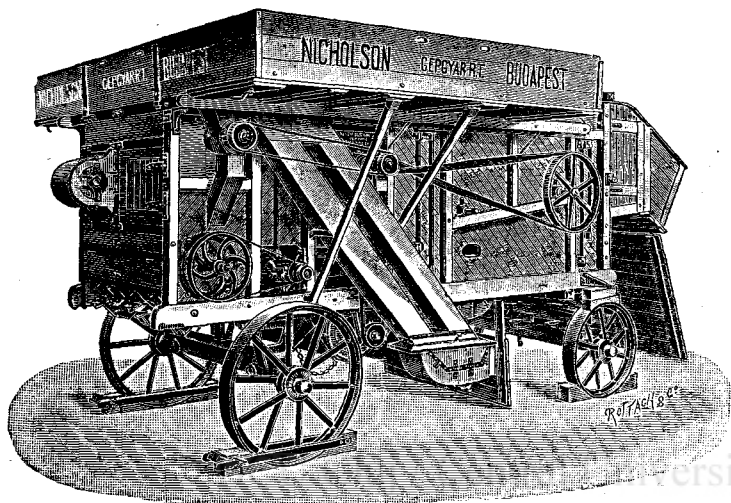
Frații Burza, Arad

Telefon interurban și
comitatens Nrul 406.

Boros Béni-tér Nr. 1.

Telefon interurban și
comitatens Nrul 406.

==== Neguțatorie de fer în gros și în detail. ====

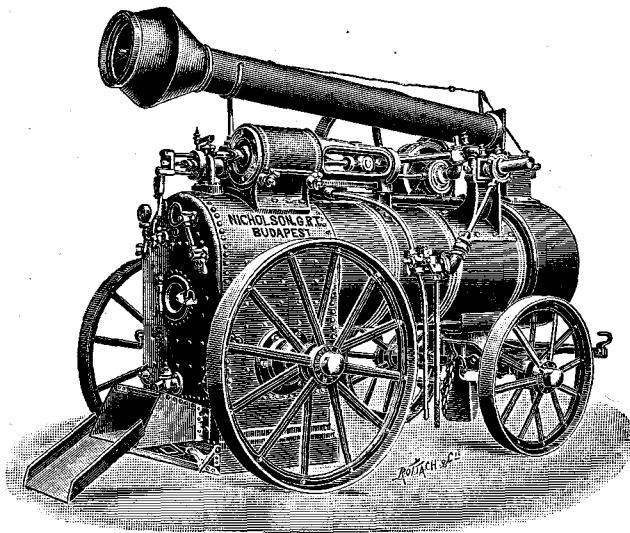
Recomandă magazinul lor bogat asortat de ferării și anume :

Garnituri întregi de mașini de trierat cu aburi, locomobile de drum (automobile). Motoare cu benzin și cu oleu brut. Aranjamente de mori. Prese de oleu hidraulice și de tot felul. Mașini de firezat lemne, aranjate pentru putere motorică.

Mașini de secerat și de cosit iarbă, greble

Mașini de sămănat, neghitoare, ciururi. Pluguri, grăpi cu curel-niște. Prese de vin și pisătoare. Stropitoare originale Vermorel. Articli de vierit și pentru economia podrumurilor. **Articli de specialitate.** Curele engleze pentru mașini. Oleu și unsoare pentru mașini de calitate primă etc. etc.

Secție de mașini economice și negustorie de specialități separat în casa lui **Dr. Ispravnic** lângă negustoria de fer.

Celor interesați, cari voiesc să-și procure unelte economice, motoare de benzin, mașini de călcat, sau voiesc a-și aranja o moară cu uneltele trebuincioase, să ceară **Catalogul nostru ilustrat**, în care va putea afla toate cele de lipsă. — Pentru deslușirile de lipsă sau comande, la cerere mergem în persoană.

10-58

Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.